

ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ И ГАРАНЦИЯ ЗА ОБУЧЕНИЕ В АВСТРИЯ

LEHRAUSBILDUNG UND AUSBILDUNGSGARANTIE
IN ÖSTERREICH IN **BULGARISCHER** SPRACHE

ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ И ГАРАНЦИЯ ЗА ОБУЧЕНИЕ В АВСТРИЯ

Михаел Тринко

Поради много високата безработица при младите хора, свързана с икономическата ситуация в Европа, Австрия все повече привлича интереса с дуалната си система на обучение и сравнително ниската безработица при младежите. Все повече европейски страни искат да знаят как по-точно е изградено професионалното обучение в Австрия и какво представлява Гаранцията за обучение. За да може да се даде престава за Гаранцията за обучение за младежи в Австрия, е добре в началото да се скицира накратко австрийският модел на дуалното професионално обучение в предприятията. Професионалното обучение по принцип е достъпно за всички младежи, които са завършили задължителното образование от девет години. Дуалното обучение се състои от две сфери:

- » Обучение в предприятие
- » Професионално училище

Към 80 % от времето на обучение младежите прекарват в предприятието. Това време служи за получаване на познания и умения, свързани с професията. Освен това младежите прекарват към 20 % от учебното си време в едно професионално училище, което има като задача да им предоставя общи теоретични познания по специалността и да разширява общите познания.

Около 40 % от момичетата и момчетата от един клас започват професионално обучение след задължителното образование. Младежите имат възможността да избират от между 200 фирмени и индустриални професии, както и професии, ориентирани към услугите. Обучението продължава две, две и половина, три и половина или четири години - в зависимост от изучаваната професия.

БРОЙ НА УЧАЩИТЕ СЕ В АВСТРИЯ

Към 31 декември 2013 г. статистиката на Стопанската камара Австрия относно учащите се показва общо 120 579 учащи се, които провеждат обучението си в 33 595 предприятия за обучение. Разделено на учебни предмети, делът на учащите се е както следва: Повечето ученици (55,6 %) през 2013 година са били обучавани в областта на предприемачеството и занаятчийството. 4,1 % от учениците провеждат обучението си в индустрията и 14,9 % в търговията. Сравнявайки статистиката на учащите се от 2013 година с 1980 година (194 069 учащи се) става ясно, че в Австрия от 1980 година има над 70 000 места за обучение по-малко.

Заедно с професионалната матура или професионалния зрелостен изпит, професионалното обучение също е добър фундамент и за третата степен на обучение. От есента на 2008 година в Австрия всички учащи се имат възможност безплатно и паралелно с професионалното обучение да се явяват на професионална матура. Професионалният зрелостен изпит (BRP), както е наречен в законовия текст, дава средно образование и дава право на завършилите да следват в университети, специализирани висши учебни заведения, университети по педагогика, колежи, или да кандидатстват за други обучения в по-горна образователна степен, изискващи зрелостен изпит. В рамките на професионалния зрелостен изпит трябва да се издържат четири частични изпита: по немски, математика, един жив чужд език, както и един изпит от специалността, съответстваща на професията на учащия се.

ИНТЕГРАТИВНО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ

През 2003 г. в Австрия бе създадена също така и законова основа за интегративно професионално обучение за „хора в неравностойно положение, за които е трудно да се намери място за обучение“. Става въпрос особено за хора, които се нуждаят от специална педагогическа подкрепа, хора с увреждания, или такива в социално неравностойно положение, за които не може да се намери място за обучение в предприятие. Това обучение или е с удължено време на обучение, или обучението предоставя квалификации по част от професия, които да позволяват навлизането в трудовия пазар, в случай че не е възможно да се завърши професионалното обучение.

Интегративното професионално обучение е придружено от асистенция за професионалното обучение, чиято задача е придружаването и подпомагането на младежите по време на обучението и/или в училището. Към края на декември 2013 г. в интегративно професионално обучение участваха 6 152 ученици, макар че през 2013 г. по-голямата част от младежите се намираха на обучение в предприятия (61 %). По принцип интегративното професионално обучение обаче може да се проведе на други места за обучение, извън предприятията. Около 76 % от учащите се по интегративно професионално обучение през 2013 г. учеха по интегративно професионално обучение под формата на удължено учебно време, 24 % под формата на квалификация по част от професията.

АВСТРИЙСКАТА ГАРАНЦИЯ ЗА ОБУЧЕНИЕ В РАМКИТЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ ИЗВЪН ПРЕДПРИЯТИЯТА (ÜVA)

След като кризата за места за професионално обучение достигна върховната си точка, местата за обучение, организирани извън предприятията, бяха предоставени за първи път през 1998 г. във всички провинции по единно действаща правна основа в рамките на изпълнението на предпазната мрежа за безуспешно търсещи професионално обучение младежи: в рамките на Националния план за действие по заетост (NAP) първоначално беше приет Законът за осигуряване на места за обучение на младежи (JASG) и беше изградена форма на дуално професионално обучение извън предприятията.

С промяната на Закона за професионалното обучение (BAG) 2008 г. бе създадена актуалната, нова законова основа за професионалното обучение извън предприятията: От 01.01.2009 г. важат специфичните мерки на така наречената Служба по заетостта в рамките на професионалното обучение извън предприятията (§30b BAG). Допълнително към вече съществуващата приоритетна оферта за места на обучение в предприятия, се изгради и професионално обучение извън предприятията като редовна съставна част на дуалното професионално обучение и като елемент на Гаранция за професионално обучение за младежи до 18 годишна възраст.

Понастоящем се различават главно два модела на професионално обучение извън предприятията (ÜBA). Двата модела имат общата цел да посредничат на младежите за намиране на предприятия за професионално обучение. Единият модел обаче (ÜBA 1) е курсов модел, който позволява цялото обучение да се проведе на едно място за обучение извън предприятие, заедно с фази на практика в предприятията и, в случай на нужда, със съдействието на работилници за обучение в предприятията. За разлика от него, обучението в ÜBA 2 се провежда със съдействието на предприятия с практика и на базата на договори за обучение, при което не е нужно те да обхващат целият период на обучение.

Тази мярка завършва редовно с намирането на място за обучение в предприятие, или с редовен изпит за приключено обучение. Посещението на професионалното училище в същото време е задължително. Участниците получават помощи за покриване на битовите им разходи. Тези помощи са в размер на 294 евро за младежи през първата и втората учебна година и 679,5 евро през третата учебна година. Участниците са учаци се в смисъла на Общия закон за социалното осигуряване (ASVG) (здравна осигуровка, застраховка против злополуки и пенсионна осигуровка).

МОДЕЛЪТ ÜBA 1 ЗА КУРС ПО ОБУЧЕНИЕ (ДОГОВОР ЗА ОБУЧЕНИЕ ЗА ЦЯЛОТО ВРЕМЕ НА ОБУЧЕНИЕ)

В повечето курсове на обучение ÜBA 1 посредническите мерки са интегрирана част на мярката. Те продължават, в зависимост от съответната провинция, между една седмица и два месеца. Така например, мярката за професионално ориентиране и консултиране (съкратено: мярка ВОСО) във Виена продължава осем седмици. Мярката ВОСО има за задача да установи професионалните желания на участниците, свързани с планираното професионално обучение и да създаде личните и интелектуалните предпоставки за упражняването на професията. Съдържанието на мярката се разделя на четири групи (въведение и клиринг/ изясняване, професионално ориентиране и определяне на цели, подготвителна фаза за професионалното обучение и допълнителни модули). Основната задача на четирите фази е младежите да бъдат информирани за протичането на мярката и да им се помогне да си намерят професия, която им харесва по реалистичен начин, съобразно с техните способности. Заедно с интензивен тренинг за търсене на място за обучение,

младежите биват също така информирани относно възможните обучения. Мярката БОСО се съпровожда от мерки особено за подкрепа на момичета.

ПРАКТИКА В ПРЕДПРИЯТИЕ

По принцип практиките имат като най-важна задача да запознават младежите с работните процеси в предприятията и с редовните условия за работа, и/или да ги пренасочват към съответното предприятие за практика. Продължителността на практиката се определя в зависимост от описанието на длъжностите на съответната професионална група на Службата по заетостта и е различна в различните провинции.

На това място може да се даде като пример описание на длъжностите за професионалното обучение на местата за обучение извън предприятията за професионалните групи металотехника и машиностроене, която предвижда специализирана практика в предприятието. Тази практика трябва да се проведе в рамките на най-малко четири до най-много дванайсет седмици през първата учебна година и от дванайсет до най-много 16 седмици - както във втората така и в третата учебна година - в едно или няколко предприятия, където обучението да не е разделено от останалите процеси в предприятието.

МОДЕЛ ÛBA 2 ЗА ПРАКТИКА В ПРЕДПРИЯТИЯ (ДОГОВОРЪТ ЗА ОБУЧЕНИЕ Е ПО-КЪС ОТ ВРЕМЕТО НА ОБУЧЕНИЕ)

Цел на модела ÛBA 2 е да предоставя професионално обучение на младежите със съдействието на предприятията за практика в продължение на най-много дванайсет месеца и след това да ги пренасочва към друго предприятие, прибавяйки времето на обучение към времето на професионалното обучение. По принцип моделът ÛBA 2 е разделен на три градивни елемента, от които обучението в предприятието за практика е главният градивен елемент. Младежите се подготвят специално за интервюто в предприятията за практика и получават специален тренинг за кандидатстване.

Друг градивен елемент е подготовката за посещението на професионалното училище, което се координира преди всичко с предприятието за практика. Като трета сфера е предвидено обучението в образователна институция, което трябва да е най-малко 20 % от общото време на обучение. Този елемент служи за придружаване на младежите и има важна стабилизираща функция за тях. Тука се предлагат редица дейности, които предоставят на младежите преди всичко помощни уроци при дефицити в професионалното училище, както и специализиращи преквалификации.

СТАТИСТИКА НА ОБУЧЕНИЕТО ИЗВЪН ПРЕДПРИЯТИЕ

Броят на участниците в мерките за обучение извън предприятия през учебната 2013/2014 година е бил общо 11 329. От тях 9 183 участваха в обучение извън предприятие в един от посочените модули (ÛBA1+ÛBA2), както и 2 332 участваха в интегративно професионално обучение в една образователна институция. Ако се разгледат участниците в обучението извън предприятията по пол и националност се вижда, че делът както на жените (41,7 %), така и на чужденците (20,3 %) е по-голям

отколкото в професионалното обучение (34,2 % жени и 8,7 % чужденци). Особено усилено се предлага професионалното обучение извън предприятия в провинциите Виена и Долна Австрия. От цяла Австрия през учебната година 2013/14 г. около 29 % от участниците бяха от Виена и около 28 % от Долна Австрия. От страна на Службата по заетостта се предоставят за всяка учебна година около 150 милиона евро за обучението извън предприятия.

ПРЕЦЕНКА НА АВСТРИЙСКАТА КОНФЕДЕРАЦИЯ НА ПРОФСЪЮЗИТЕ

Приложението на обучението извън предприятията беше и е една важна стъпка за младежите, които не намират място за обучение на първичния пазар, за да могат въпреки това да си намерят място за обучение. Австрийската конфедерация на профсъюзите участваше в развитието на този модел и е убедена, че тази мярка е една от причините за ниската безработица на младежи в Австрия.

От гледна точка на Австрийската конфедерация на профсъюзите най-важното е да не се насочват младежите към мерки извън предприятия, а да се даде възможност на младежите да се обучават в предприятия. Затова обучението извън предприятията не бива да се разглежда като замяна или конкуренция на обучението в предприятията, а само като „алтернатива“ за младежите, които не намират място за обучение.

Проблематично ще е, ако желанието на фирмите да обучават спадне, тъй като младежите при едно обучение извън предприятия могат да получат пълно и качествено професионално обучение и чак тогава да бъдат назначени в предприятията. По този начин се прехвърлят разходите към държавата. Австрийската конфедерация на профсъюзите предпочита модела на обучение (ÜBA 1) поради възможността младежите да бъдат придружавани до крайния изпит на обучението, отколкото модела с практиката (ÜBA 2).

От гледна точка на Австрийската конфедерация на профсъюзите е неразбираемо, че в Австрия се говори за липса на специалисти, но около 10 000 младежи се намират в обучение извън предприятия, макар че са готови веднага да започнат обучение в предприятиите.

Австрийската конфедерация на профсъюзите според концепцията „Милиард специалисти“, която се занимава с подпомагането на обучението и с повишаване на квалификацията на младежите, изисква разходите за обучението извън предприятия да се заплащат в размер на около 150 милиона евро от собствен фонд, в който предприемачите да внасят 1 % от сумата на brutната работна заплата. Това ще противодейства на опасността от намаление на желанието за предоставяне на места обучение, както и на прехвърлянето на разходите за обучение от предприятията към държавата.

Михаел Тринко е секретар на младежите на Австрийската конфедерация на профсъюзите и ръководител на отдел „Младежи“ в Австрийската конфедерация на профсъюзите

ИЗТОЧНИЦИ:

Achleitner, Dagmar/ Wallner, Josef: Die Lehre. Duale Berufsausbildung in Österreich, 12. überarbeitete Auflage, Bmwfj, August 2009

Arbeitsmarktservice Wien. Leistungsbeschreibung Lehrausbildung in überbetrieblichen Ausbildungseinrichtungen gemäß §30b Berufsausbildungsgesetz (§30b BAG/2A) für den Lehrberuf Maschinenbautechnik, Wien 2009

Bergmann, Nadja/ Lechner, Ferdinand/ Matt, Ina et al.: Evaluierung der überbetrieblichen Ausbildung (ÜBA) in Österreich, L&R Sozialforschung, November 2011

Bösch, Valerie/ Nagl, Ingrid: Jugend und Arbeit in Österreich, Berichtsjahr 2011/2012, BMASK (unter Mitarbeit von Dagmar Brandstätter, Brigitte Clemenz u.a.) August 2012

Dornmayr, Helmut/Nowak, Sabine: Lehrlingsausbildung im Überblick 2014, Ibw

Dornmayr, Helmut/ Wieser, Regine/ Mayerl, Martin: Bericht zur Situation der Jugendbeschäftigung und Lehrlingsausbildung in Österreich 2010-2011, Öibf ibw, Mai 2012

Lenger, Birgit/ Löffler, Roland/ Dornmayr, Helmut: Jugendliche in der überbetrieblichen Berufsausbildung Endbericht, AMS AK-Wien, Juni 2010

STARK >>>>

>>>> SOZIAL >>>> GERECHT

DEIN PARTNER IN DER ARBEITSWELT. OGB

STARK >>>>> SOZIAL

Österreichischer Gewerkschaftsbund

1020 Wien, Johann-Böhm-Platz 1

E-Mail: oegb@oegb.at

WWW.OEGB.AT

SOZIALE SICHERHEIT MITBESTIMMUNG CHANCENGLEICHHEIT VERTEILUNGSGERECHTIGKEIT